

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:

Pe an 18 cor. $\frac{1}{2}$ an
9 cor. $\frac{1}{4}$ 4:50 fil.

□ □ □

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane
 $\frac{1}{2}$ an 12 cor. $\frac{1}{4}$ an
6 coroane.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.

□ □ □

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

P A X.

Măcelul din Balcani a încetat.

Ceeace n'au putut isprăvi diplomații marilor puteri — așa numitul concert european — a reușit să isprăvească o singură țară, ce nu era remarcată până acum, decât în roluri de a doua mână.

E *România*, țara fraților noștri liberi, care a deslegat, în interval de o săptămână, nodul gordian al încăierărilor din Balcani.

România, în bună înțelegere cu Bulgaria, nu s'a amestecat în primul războiu balcanic, deși neutralitatea ei era *hotărâtoare* în cumpăna biruințelor.

Bulgaria, după biruințele ce le-a raportat asupra imperiului otoman în declin, și după o serie de lupte cu adevărat eroice — recunoaștem! — și-a pierdut cumpătul, crezându-se de-adreptul invincibilă.

S'a îndușmănit atunci cu proprii ei tovarăși de arme, cu cari pornise lupta în numele *crucii* și al *principiului național*.

Iar României, — care la Petersburg s'ar fi îndestulit cu Silistra și cu o mână de pământ, pe o rază de 3 kilometri — Danef i-a răspuns ironic, că n'are de dat nimic de pomană...

România nu cerea decât Silistra, cu toate că, — în senzul congresului din Berlin, — era îndreptățită la ceva mai mult.

Și-a mobilizat deci armata și a trecut Dunărea, ocupând teritorul ce-i competa, încă înainte cu trei decenii și jumătate.

Și a plecat cu hotărârea nobilă, de a suprima măcelurile fratricide și de a salva pe nenorocita Bulgaria, căreia îi creiase *independența* în războiul româno-rusoturc.

Telegramele țarului Ferdinand curgeau într'una, implorând regelui Carol o intervenție amicală, în clipele supreme, când Hanibalii amenințau deja porțile șubrede ale Sofiei.

* * *

Ce a câștigat România?

Linia Turtucaia-Balcic?

E un echivalent acesta — un teritoriu cât două comitate mijlocii ale noastre — pentru cheltuielile cu mobilizarea, de aproape un miliard, mai ales când teritorul acesta îi compete?

Dacă mobilizarea aceasta era o „ex-

pediție de jaf” cum ziceau foile din Budapesta — cari în aceeaș vreme spuneau că țin la alianța cu România — putea foarte ușor să se stoarcă și Vidinul și întreg țărmul drept al Dunării, inclusive Valea Timocului.

Cine putea să o oprească?

Dar România n'a luat decât ce-i competa.

Și rolul ei important, ca și ținuta demnă a armatei române, iese cu atât mai mult la iveală, cu cât n'au abuzat de slăbiciunea dușmanului strivit la pământ, ci au încercat ca toate mijloacele, de a stoarce dușmanilor încheierea păcii.

Nu era interesul ei, ci al Bulgariei ingenușchiate, care înainte cu o lună, abia îi rîdea în față.

* * *

Ce-a câștigat deci România? N'a realizat, de sigur, o izbândă *teritorială*, căci n'a luat decât ce-i competa.

Dar a raportat o strălucită *biruință morală*, prin puterea baionetelor pe cari se sprijinea, și prin gestul nobil și generos, cu care a curmat măcelurile fratricide, ce se desfășurau, spre rușinea Europei civilizate.

Procesul verbal ce s'a iscălit ieri în Bueurești este o pagină strălucită la activul septegenarului *Titu Maiorescu*, și încă o dovadă eclatantă de înțelepciunea regelui *Carol*, al cărui nume se va înregistra în istoria țării românești, alături de figurile glorioase ale lui Mircea cel Bătrân, Mihai Viteazul și Ștefan cel Mare...

În jurul proceselor divorțiale.

(†) Căsătoria civilă cu urmarea ei, din ce în ce mai deasă, — divorțul civil, ne aduce din zi în zi, pierderi tot mai multe, tot mai mari, cari nu mai pot fi acoperite, nu mai pot fi trecute cu vederea nici chiar pe baza principiului superior că noi, biserica gr.-cat. nu greșim nimic pierzând atâția membrii, denegându-le sau împedecându-le divorțul bisericesc, pentru că noi nu facem alta, decât păstrăm integritatea dogmei din taina a șaptea. Azi când o parte însemnată a credincioșilor din provincia metropolitană trece la urgisita episcopie ungurească, azi când, după veștile mai nouă, Roma ar fi încuvîntat ca tre-

cerile dela greco-catolici la romano-catolici să se poată face direct, punând astfel în perspectivă alte pierderi însemnate pentru noi, cred că nu mai putem trece cu atâta ușurință ca până acum, peste pierderile ce le avem prin trecerea la altă confesiune ale acelor români uniți, cărora li-se refuză divorțul bisericesc la noi.

Nesmintit, nu ne gândim să ne atingem de dogma indisolubilității căsătoriei adevărate, cari s'a încheiat din buna chibzuială, din buna învoire, mai ales din dragostea alor doi inși. Ne dăm bine seama, că aceasta unire sufletească, pe care Dumnezeu a pus peceta vecinicii, nu pote fi desfăcută de mână omenească. Dogma aceasta o înțelegem perfect chiar din punct de vedere psihologic. Avem apoi experiența noastră și a înaintașilor, că o căsătorie adevărată nu e atăcată de nici unul din cei doi soți, ei înșiși țin la legătura aceasta mai mult decât la orice în viață. Divinitatea unei căsătorii adevărate se simte din toată purtarea, din toate actele celor ce au încheiat-o.

În veacurile dintâi ale creștinismului, în epocile de înflorire ale bisericii, în toate timpurile când credința creștină viează adânc în sufletele oamenilor, nici nu se prea poate închipui o altă căsătorie între creștini decât una adevărată, cerută de iubirea și bunăînvoirea alor doi soți. Epocile de credință adâncă sunt totdeauna epocile de cel mai mare idealism, când sufletele oamenilor își simt mai adevărat și mai adânc adevăratele lipse sufletești, aceste sunt călăuzitoare în viața lor. Despre oamenii cari au trăit ori trăesc în astfel de epoce se poate cu drept cuvânt presupune și chiar crede, că ceeace spun, ceeace declară, spun din suflet curat, din integritatea voinței libere. Astfel și contractele lor de căsătorie, în care își declară bunăînvoirea și nesilirea din partea nimănui, trebuiesc crezute pe

cuvânt. Trebuie să ne aducem aminte că legislația bisericească a căsătoriei s'a stabilit din cele dintâi timpuri ale creștinismului, atunci când credința via în toate inimile, când sfințenia tainei a șaptea era deci o chestie de conștiință, când idealismul — adecă manifestarea sufletului, era mereu biruitor.

Dacă înaintea legislatorului bisericesc de atunci se prezenta un caz de divorț, el avea tot dreptul să păstreze litera legii, să arete — ca un fapt ce nu se poate răsturna — contractul de căsătorie. Atunci un judecător bisericesc aproape nu avea dreptul să dubiteze despre sinceritatea acelui contract, pentru că marea majoritate a oamenilor, cari încheiau asemenea contracte erau sinceri și plini de credință. Nici n'au stat la îndoială și au adus toate acele legi și regulamente în cauzele matrimoniale, având în vedere vecinic căsătoriile adevărate, cari se încheiau atunci.

După normele și legile aceste se judecă și azi, și e bine că se face astfel, abstrăgând dela unele formule, cari n'au nici o valoare și-s numai pierdere de timp.

Dar judecătorul eclesiastic de azi, mai ales în forul al doilea, vede și în contractul de căsătorie de acum tot sinceritatea care stăpânea în epocile când credința via adânc în sufletele oamenilor, și foarte rar e aplicat să creadă în netemeinicia acelui contract. Judecătorii din forul al doilea cunoscând aproape numai căsătoria adevărată, ideală, așa cum a învățat-o în dogmatică, neavând ocaziune să cunoască mai adânc realitatea, să se poată convinge câte căsătorii se fac azi numai din interes, fără de nici o unire sufletească, — în ce consistă adevărata căsătorie — nu pot să lucreze decât așa cum vedem că o fac, — resping cele mai multe divorțuri, cari în forul întâiu au fost declarate.

Astfel se ajunge la rezultatul contra-dictoriu: în forul întâi matrimonial preoții hotărăsc divorțul, în forul al doilea tot preoții îl resping. Persoane bisericești cari au aceiași credință, aceiași învățătură, același jurământ, judecă în două chipuri, dau două judecăți cari se bat în capete.

La prima vedere s'ar părea că nici nu pot avea aceleași credințe religioase, că nu se pot închina la aceleași dogme, oamenii din cele două foruri. Din această scurtă vedere se și fac încriminări, cari azi sunt destul de cunoscute. Cei de jos învinue pe cei de sus că țin prea mult la formule, aceștia, larândul lor acuză forul in-

ferior că ș'au uitat tot ce-au învățat despre procedura divorțială, poate că se clatină chiar în apărarea integrității dogmelor.

O conștiință adevărată preotească nu poate fi învinuită că n'ar lucra din convingere. Și o privire mai adâncă ne lămurește că ntr'adevăr din convingere lucră și unii și alții. Cele două judecăți ce se bat în capete isvoresc însă, după părerea noastră, din faptul următor:

Forul întâi matrimonial, care pronunță mai multe sentințe de divorț, se compune din preoții cari muncesc în via Domnului, cari au astfel ocaziunea dureroasă să constate, de nenumărate ori, cum chiar în sinul popoului, sunt tot mai dese, căsătoriile din interes, și nu cele adevărate. Nenorocirea e că ei nu pot împedea astfel de căsătorii, întâi pentru că în scurtul timp dela contract până la cununie, nu pot *simți* acest lucru, pe care cei interesați cearcă să-l ascundă cât pot mai bine; a doua oară pentru că învoirea alor doi tineri, declarată în fața martorilor, e suficientă pentru ca ei să pretindă căsătoria; a treia oară pentru că toată vânătoarea ce s'a făcut înainte de contract rămâne necunoscută preotului, aceasta nu răsufală decât în cele dintâi părți împrumutate ale soților de căsătorie, și în declarațiile ce le fac mai apoi sub jurământ, sub pertractarea divorțială.

Nesinceritatea căsătoriei preoții din forul întâi n'o cunosc din contractul de căsătorie, din declarațiile ce le fac atunci toți cei prezenți; n'o pot ceti nici chiar din fețele ori privirile și vorbele celor interesați, decât în cazuri foarte rare, și atunci nici nu permit o astfel de căsătorie.

Nesinceritatea aceasta au însă prilejul dureros s'o cunoască din certele grabnice și dese, din urzarea și din tot decursul proceselor de divorț.

Cu mâhnire în suflet trebuie să constate acești preoți, cât de mult s'a depărtat chiar poporul nostru dela sate dela punctul de vedere ideal — sufletesc — încheerea căsătoriilor.

• Vor fi de vină și unii preoți, cari poate nu vestesc destul cuvântul Domnului, dar vina de căpetenie e însuși materialismul veacului nostru, ca și a celui trecut, și încă, poate, și a celui viitor. Ar fi o greșală de căpetenie să se mai creadă că acest materialism, care stăpânește lumea întreagă, ar fi lăsat neatinși pe credincioșii noștri. În adâncul lui țeranul e mai materialist chiar decât un om

adevărat cult, și să nu ne spăriem dacă vom cunoaște adevărul că cele mai multe căsătorii țărănești să fac din interese materiale, din combinațiile părinților. Nu odată se strică contractul de căsătorie, — cel făcut din dragoste și bună învoire, prin simplul fapt că mirele mai cere un loc de trei ferdele și părinții fetei nu se învoiesc.

În asemenea condiții de bună seamă că indisolubilitatea căsătoriei nu poate atârna numai dela contractul care se încheie așa de ușor și se desface și mai ușor. Unirea sufletească — care dă indisolubilitate căsătoriei, trebuie judecată și după alte criterii, nu numai după bunaînvoire iscălită. Judecătorul eclesiastic va trebui să fie și un bun observator și un și mai bun psiholog, dacă vrea să știe că o căsătorie încheată a fost adevărată ori numai o bătae de joc a acestei taine, de care s. Pavel zice că-i »mare«. Litera scrisă, litera tipărită în contracte ori regulamente va trebui să cadă de multe ori, și să deie loc aprecierii *faptului real, adevărului*. Dintr'o minciună convențională oamenii și așa nu pot trăi, ori cât s'ar răsima aceasta minciună pe litera legii. Două suflete, cari n'au fost unite înainte de căsătorie, ori cari n'au fost destul de deștepte la ceea ce fac, se vor trezi în curând și vor face un iad din vieța omului.

De bună seamă astfel de căsătorii sunt imorale. Datorința forurilor bisericești e să le cerceteze, să le judece, și să iee scutul bisericii de pe ceea ce e imoral.

Convingerea aceasta dureroasă ș'o câștigă însă cu mult mai ușor judecătorii din forul întâi, decât cei din al doilea. Cei din forul al doilea n'au ocaziunea nici să audă, nici să vadă atitudinea celor ce se ceartă, nici să le cunoască vieța mai adânc.

Suntem convinși că dacă acești judecători ar trăi numai câțiva ani între popor, ar putea să judece cu conștiința tot așa de liniștită pentru divorț, după cum judecă acum, de cele mai multe ori, împotriva lui.

Dacă însă posibilitatea aceasta nu li se dă, ca adecă să cunoască și *realitatea*, să cunoască cum se fac astăzi multe căsătorii, și să nu-și aducă sentințele numai după normative stabilite pentru o adevărată căsătorie, credem că ar fi sosit timpul ca cel puțin să *dee tot crezământul* proto-coalelor ce se trimit dela forul întâi, în adevărătatea cărora, ar fi o ofensă pentru cinstea preotească, dacă s'ar îndoii.

Toate acestea le spunem cu gândul cel mai bun, și e departe dela noi intenția de-a supăra pe cineva. Nu milităm, prin șirele de mai sus, pentru a slăbi taina căsătoriei, ci pentrucă, judecate fiind cauzele matrimoniale nu din turnul de ivoriu al isolorării de vieța reală, ci din coborîrea în aceasta vieță, păstrând dogma întreagă, să putem fi în stare a aduce sentința de aceeași natură în cele două foruri matrimoniale.

În chipul acesta am putea să împuținăm numărul credincioșilor cari ne părăsesc din motiv ca să se despartă la altă confesiune. Am putea să ne păstrăm satele curat greco-catolice neimpeștritate cu confesiuni străine, am putea să nu mai raportăm despre atâtea părechi de necăsătoriți bisericești, cari se tot înmulțesc pe satele noastre. (Nu mai înșir mizeriile cari se nasc de aici pentrucă ar fi prea multe și-s de toți cunoscute).

Ca încheere ne exprimăm o dorință, care credem e a preoțimii întregi, anume: ar fi timpul suprem ca cauzele divorțiale să fie rezolvite mai îngrabă în forul al doilea. Să nu se mai aștepte cu anii de zile după o rezoluție favorabilă ori negativă, pentrucă atitudinea aceasta are un efect foarte demoralizător asupra poporului.

Din problemele sinodului arhidiecezan.

I. Fondul preoților deficienți și anul de doliu.

Cele câteva sinoade protopopești extraordinare, cari s'au ținut în legătură cu noua lege de întregire a venitelor preoțești prin cvincvenale au adus o hotărîre de mare importanță: de a ruga pe Excelența Sa să se îndure a convoca sinodul arhidiecezan pentru „revizuirea statutelor fondului preoților deficienți și viduo-orfanal și pentru regularea și a altor afaceri de mare importanță“. Tre-când legea prin ambele camere nu s'au mai convocat sinoade protopopești extraordinare. Cine se îndoiește însă, că convocarea sinodului arhidiecezan e dorința unanimă a întregii preoțimii arhidiecezane? Dorința fierbinte, căreia sinoadele de toamnă îi vor da expresie în chip neîndoielnic.

De aceea scriitorul acestor șire crede, că convocarea sinodului arhidiecezan e numai chestie de timp — și asta o crede bazat pe experiențele trecutului: cine nu știe adecă, — despre bunul nostru mitropolit — că totdeauna a împlinit dorințele juste de natura aceasta ale preoțimii sale? Așadar putem zice, că suntem în ajunul convocării sinodului arhidiecezan și prin urmare nu va fi fără folos să ne ocupăm încă din bună vreme cu unele dintre problemele acestui sinod.

Ca și la sinodul din 1909 — și la sinodul viitor una dintre problemele principale va fi revizuirea statutelor fondului preoților deficienți. Chestia aceasta a devenit actuală în urma votării legii de cvincvenale. După vechile statute adecă erau trei clase de contribuenți la acest fond: a protopopilor, cari solviau 5% a venitelor preoțești și protopopești — a preoților-teologi, cari solviau 80 cor. la an și a preo-

ților-bienaliști cari solviau 40 cor. la an, — prevăzându-se pentru fiecare ajutoare corespunzătoare sumei cu care au contribuit la fond. Mai era încă clasă preoților-teologi din parohii de bienalist, cari sunt îndreptățiți la favorurile preoților-teologi, dacă ieau asuprași îndatoririle acestora.

Ce va fi însă de aci încolo? Câte clase vor fi pe viitor? După legea de cvincvenale se poate face un număr mare, poate chiar sute de clase. Cum va fi așadar contribuția pe viitor a preoților la acest fond și cum vor fi ajutoarele ce le vor primi preoții avizați la ele? Iată marile întrebări, cărora trebuie să le dea răspuns sinodul arhidiecezan!

După părerea subscrișului două sunt modalitățile principale de rezolvare a acestei importante chestii. Le înșir aici premitând bine înțeles că modalitatea primă numai așa are rost dacă sumele asignate ca cvincvenal sunt stabile cel puțin pe câte cinci ani.

Cea mai ușoară modalitate ar fi susținerea și pe mai departe a sistemului de pân' acum, să fie îndatorat adecă fiecare a solvi 5% a salariului său. La fiecare ridicare de salar apoi să solvească odată pentru totdeauna o taxă diferențială de 50% a sumei cu cât i-s'a ridicat salarul. Atunci fiecare ar contribui atâta, cât se cuvine după salarul lui și penzionarea s'ar întâmpla iarăși cu suma corespunzătoare salariului avut cu ocazia penzionării. — Aici însă întimpinăm greutăți enorme. Și anume se naște pe loc întrebarea: ce va fi cu preoții cari de loc nu primesc cvincvenale? Ce va fi cu bienaliștii, cari primesc numai ajutoare graționale — usque ad beneplacitum...?

A doua modalitate, poate cea mai bună ar fi dacă s'ar presupune că fiecare preot-teolog primește cvincvenale în sumă de 1400 cor. iar preoții bienaliști 700 coroane.

FOIȚA.

„Imi moare nepoata...“

Am văzut-o iară, în zilele trecute, după un șir de ani întregi. Explica ceva câtorva fetișcane de peste râu, lângă gârliciuil fântânii cu cumpănă gesticulând cu degetele uscate, scorojite. Aceeaș, cum îi ziceam noi copiii: Buna Nică, scurtă, groasă și spăriată 'n mișcări parcă, reșchirându-și degetele în aer. Purta o cărpă învechită și totdeauna îndoitura de desupt mai lungă, ca cea deasupra — de aceea noi copiii râdeam pe infundate, de să ne spargem, îndată ce-o zăriam... Când s'apropia însă fețele noastre se făceau serioase, ca la o poruncă, și rămâneam cu pălăriile pe ochiu... Știa multe — nouă copiilor însă, ne plăceau grozav poveștile-i cu șolomonari...

Astăzi o privesc limpede și silueta ei mă oprește, ca în față un gând obscur... Puținel doar pare mai aplecată de spate — încolo acelaș toiag luciu subsuoara dreaptă, aceleași degete reșchirate și acelaș pas caracteristic. „Trecem Domnișorule, trecem — păcatele noastre...“ și rânji de-abia arătându-și dinții lați, gălbencioși. „Zilele omului, ca iarba câmpului... ști cum o trage diacul câte odată, la biserică. Pogană învățătură în lumea de-acum, pogană...“

O priviam fix, constâns de o forță necunoscută, lăuntrică, observând tot mai mult ca în scâpările unei lumini o schimbare ciudată pe stichirile și gesturile babei Nică... De-odată s'a depărtat repede-repede învârtejindu-și toiagul în aer, privindu-mă apoi în dungi, bombăni ceva misterios — ș'alergă la mama ivită, cu fusul și furca, sub armingenii dela poartă... „Vecină. ve-e-ci-i-nă, ași avea să-ți spun o vorbă... răeni din baurele pieptului. Se sprijini apoi în toiag îndărăt-nicită, având o scâpărare automată acră în lungul feții sbârcite. „Acuma vecină eu am o nepoată... Și acuma dacă am o nepoată tare mă doare...“ Mama își opri cântecul fusul meșter ascultând lung și cercetându-o cu ochi ei adânci, cum își întindea grumazul ars de soare cu fața bătută de vremuri, sub care o durere nemărginită își undula parcă apele-i amare, ca îndărătul unei perdele misterioase... „tare mă doare.“ Nepoata îi era bolnavă de-o primăvară aproape... „Și vecină tare mă stâng, că nepoata, o știi — se duce. Imi moare nepoata!“

„Zadarnică i-a fost prescura dela nouă căși din nouă mâni“ — adauge mama — cele nouăfire dela nouă izvoare, zadarnic.“

Un fulger albastru cu 'neulăciri de șarpe țâșni peste vârful dumbrăvii și capetele plopilor porniră să se clătina aprins, în lungul drumului de țară, sub vârtejul volburelor șurătoare...

„...Urcă bună, urcă“ — am deslușit

glasul potolit al mamei prin vuetul viforului desiântuit cu puteri înspăimântătoare peste împrejurimi. Se treziseră sub pridvorul înalt. Am pus mâna pe un volum cu paginile începute ș'am tras cu urechea, lângă zarul ușii. A cinstit-o acuma cu un bulgăr de urdă și pâne caldă — iar buna Nică apucând grabnică, hemesită par'că, s'a trântit pe prag cu o mișcare bruscă, ațâtindu-și ochii în tavanul afumat, pe darurile mamei. Furtuna a început puternic, temută cu picuri grei ropând în sticla geamurilor... cu șuere înăbușite, depărtate...

Și până când fruntea m-a sprijinit, i'am înțeles limpede clătenirea fălcilor; înghițiturile-i lacome; aceeaș tânguire scurtă: „imi moare nepoata...“ întreruptă de ceva, o întâmplare despre un pădurar — și pe urmă nu-mi mai aduc aminte de nimic.

Când m'am deșteptat, mama torcea liniștit cu aceeaș tristeță adâncă încă în ochii misterioși — iar Buna durmia pe prag.

La sgomotul meu a tresărit grabnic. M'a privit din vis ca pe un strein; își potrivi cărpa și rostind ceva neînțeles, puse mâna pe toiag...

Mama își opri firul de-argint al fusului:

— Șezi Bună Nică...“

— Draga mea vecină... Tare mă doare... aș șede, dar tare mă doare, că-mi moare nepoata... Moare zău, sărăcuța...“ — încheiă parcă ar privi-o țântă cum se stânga, des-

— Aşa apoi preoții-teologi ar plăti în primii cinci ani 80 cor. — după cinci ani 100 cor. — după 10 ani 120 cor. — după 15 ani 130 cor. — după 20 ani 140 cor. și după 25 ani 150 cor. — Iar taxele diferențiale ar fi în anul al 5-lea și 10-lea: 200 coroane, iar în al 15-lea, 20-lea: 100 coroane. La bienaliști ar fi $\frac{1}{2}$ parte a tuturor acestor taxe. Și aici sunt înse dificultăți mari — și anume: oare nu ar fi prea mare îngreunare pentru un preot cu salar de 1800 coroane bunăoară — să plătească procentele după 2400 cor. — ori mai mult? Iar ce privește bienaliștii, numai atunci s'ar putea aplica și la ei această modalitate, când ar fi sigur că ajutoarele graționale ce le primesc ei sunt jumătate a cvinvenalului ce l'ar primi în cazul când ar fi preoți-teologi.

Chestia fondului deficienților — și din aceste poate vedea ori cine, e cât se poate de încurcată și tocmai de aceea se impune cu imperioasă necesitate convocarea sinodului arhidiecezan. Acesta ar fi apoi chemat să deie rezolvare satisfăcătoare problemei revizuirii statutelor. Statutele fondului viduo orfanal apoi se vor modifica în cazul dacă noile statute ale fondului deficienților vor reclama această modificare.

În legătură cu fondul deficienților trebuie să se deie o rezolvare definitivă și chestiei anului de doliu. — În diferite rânduri, mai multe sinoade protopopești au cerut ștergerea anului de doliu. Legile în vigoare apoi știm că lasă în voia ordinariatului să conferească parohiile și fără considerare la anul de doliu unde interesele bisericii aceasta o reclamă. Experiențele trecutului și a zilelor de azi ne învață însă că susținerea anului de doliu e deadreptul păgubitoare intereselor generale ale bisericii, intereselor spirituale ale credincioșilor respectivei parohii — și chiar și intereselor văduvei și orfanilor. — E păgubitoare intereselor bisericii pentru că prin susținerea anului de doliu se promovează numai lățirea anarhiei în biserică, e păgubitoare intereselor spirituale ale credincioșilor pentru că în anul de doliu credincioșii sunt și cu popă și

merdându-o. Mai bombăni ceva și porni repede spre armindeni delat poartă, ca trasă de-un fir magic...

Am urmărit-o în lungul ulicioarei, cu mama, amândoi, tăcuți supuși, ca de-o taină.

— „Sărmana...“ atâta adause mama, într'un târziu... și eu am simțit de nou, că e o taină la mijloc, pe care în clipa aceasta prindeam s'o bănuiesc mai mult ca ori când, cu ochii cutropiți de-o tristețe neobicinuită. Într'adevăr însă o știa foarte bine mama, dar nu s'a învoit să mi-o spună și mie, nici-odată...

T. Murășanu.

fără popă. Starea vrednică de plâns a văduvelor și orfanilor de preoți în anul de doliu apoi au descris-o alții în deajuns în repetite rânduri, nu-i lipsă să fac și eu din nou durerosul tablou. În anul de doliu se spune că văduva folosește toate venitele preotești afară de stolare — dar văduva nu capătă congruă nici un filer pe timpul anului de doliu: nu vede mă rog ori cine că „ajutorul extraordinar“ ce-l are văduva prin susținerea anului de doliu e numai ficțiune? Recunosc, da, că anul cel dintâiu de văduvie e cel mai greu, recunosc că în anul cel dintâi văduva trebuie mai mult ajutată. Sinodul însă va putea să afle modalitatea corespunzătoare pentru toate eventualitățile. Cea mai mare dificultate se poate naște cu privire la porțiunea canonică parohială. N'ar fi oare destul ajutor pentru văduvă dacă porțiunea canonică s'ar lăsa în folosința dănei pe anul acela economic, iar ea s'ar îndatora să plătească darea (întru cât areasta o plătește preotul) și nou denumitului preot o despăgubire corespunzătoare sumei în cât e socotită porțiunea canonică la descripția congruă? Pentru nou denumitului preot ar fi o jertfă (de câteva luni), iar pentru văduvă ar fi un neprețuit ajutor, cu mult mai mare ca cel de pân' acum. S'ar evita în chipul acesta și neînțelegerile ce se ivesc de regulă la împărțirea venitelor.

Cu privire la fondul deficienților ar fi apoi și alte chestii, mai mărunte. Aceste două sunt însă chestiile principale, a căror urgentă rezolvare se impune și se așteaptă dela viitorul *sinod arhidiecezan*.

Correspondențe.

Regulament pentru sinoadele protopopești!

Una dintre țintele principale ale sinoadelor noastre protopopești este edificarea imprumutată a preoților, precum o fixară aceasta părinții Conciliului provincial I. în T. VII c. II zicând: „Sinodul nu poate din destul a recomanda preoților... convenirea la adunări districtuale, în cari imprumutat să se edifice, ca astfel să crească în dânsii zelul și spiritul adevărat bisericesc“. Știut fiind că sufletul ori cărui lucru este ordinea — ordo anima rerum — statorirea tezei, că sinoadele desfășurate în deplină bună orânduială își pot ajunge scopul, desigur nu va apărea ca noutate, nici va avea lipsă de dovedire. Dacă e de prisos a zăbovi la punctul acesta, cu atât e mai trebuitor a da răspuns la întrebarea: decurg sinoadele noastre în ordine ori ba? În loc de a răspunde direct, voi înșira câteva fapte, din cari ușor se poate ceti răspunsul.

În protopopiate sinodul se începe cu servirea sf. Liturghii ascultate și de poporenii pentru cari se ține predică acomodată,

în altele se începe „in medias res“, adică fără sf. Lit. oferind aspectul unei conveniri profane. Unele districte convin pentru celebrarea sinodului pururea la sediul protopopes, altele țin sinoade ambulante, uneori în școală, uneori în casele par. și foarte rar în Biserică, unde ar trebui să se petreacă negreșit barem partea asectică-morală a sinoadelor penitențiale (exortăția și cetirea rugăciunii înainte de mărturisire). Pe alcurea se anunță ținerea sinodului organelor administrative, în cele mai multe locuri nu se anunță. Invățătorii districtuali în unele protopopiate sunt invitați la sinod în altele nu-s poftiți, ba chiar în aceleași districte obiceiu variază după te miri ce directive. În unele locuri preoții se astring la participare prin aplicarea pedepselor bănești, în alte locuri amenziile aceste și în genere orice pedepse, sunt necunoscute. La sinoadele unor protopopiate membrii iau parte observând ținută deamă de caracterul ședițiilor, în altele însă, durere purtarea fizică e perfect necorespunzătoare (succese, aprind și fumează țigarete, ca într'un pipatoriu turcesc, alții stau cu pălăriile pe cap.) Desbaterile arareori se țin la nivel, dar și mai rar sunt urmărite cu atențiunea cuvenită. Orânduiala respective neorânduiala sinoadelor nu o constituie intreruperile dese a vorbitorilor, nici violența ori lipsa de violență a discuțiilor (cum crede „un preot bătrân“ din Reflexiile sale din Unirea nr. 46—1913!), cari tocmai din contră sunt apariții chiar de dorit ca unele cari deoparte dovedesc interesarea membrilor față de obiectele ordinii de zi, de altă parte dau prilej vorbitorilor a se arăta stăpâni peste materia cu care se ocupă și stăpâni peste sine. Lipsa de disciplină apare acolo și atunci, când și unde violența trece în vehemență, intreruperile devin continue și se prefac în zgomot, când și unde se ridică vorbitori fără a cere cuvânt și vorbesc nu la obiect. Neorânduiala se agravează, când prezidentul încă se amestecă în discuție, fără a se constitui prezident ad hoc, când prez-ul începe a licita în vorbire pe membrii cari continuă a vorbi „fără cuvânt“ (dela cine ar și „cere cuvânt?“). Ce să zici apoi când prezidentul părăsește tribuna prezidială? Natural că în cazul acesta sinodul neavând cap va merge de-a întoarsele. Când nu ajung desbaterile până la anomaliile aceste, prea des întâlnim un alt inconvenient care cere disciplinare: dreptul ce se acordă unora de a vorbi la același obiect de 4—5 bași mai de multeori.

Să ne reamintim numai cu sânge rece mersul sinoadelor, la cari am luat parte până acum, și ne vom convinge, că mai rar ori mai des, dar de bună samă am fost martori la scenării ca cele reoglundite cu destulă paloare în șirele de mai sus! Observ de nou, că anomaliile aceste nu sunt a se scrie toate în contul tuturor sinoadelor noastre, ci ici obvin unele din ele, colo altele, dincolo iarăși altele, dar, pe cum sunt informat, cu toată liniștea zic, că pretutindenea este ceva de reparat.

Filip Haas și Fii
Fabrica: Sopron.

(20) 9—20

fabricanți de tapete și de stofe pentru mobile în Cluj, strada Unio Nr. 3. Mare asortiment în tapete și stofe de mobile, în perdele de stofă și de dantelă, plapome, linoleie, pânze cerate și tapete veritabile persiane.

Aranjamente complete pentru hotelurile și scalde.

Reparația aceasta o poate efectui numai un *Regulament pentru celebrarea sinoadelor protopopești* Intocmit cât se poate de amănunțit și, firește, aplicat riguros până în erețele cele mai mărunte. Intrebarea ar fi că cine să compună acel Regulament? Răspuns pozitiv la întrebarea aceasta om particular nu are putere să dea, înțeleg un răspuns cu așa putere, cât în urma lui, cel vizat sau cei vizati, să se simțască obligați a-l și construi. Fapt este că Regulamentul necesar sau va trebui făcut și impus „de sus”, sau îl vor compune districtele și apoi îl vor aproba cei „de sus”. Viitorul care nu mai poate întârzia mult va determina alegerea între aceste 2 căi.

*

Un cuvânt de lămurire. Cauza neorânduilor din sinoadele noastre, după cele de mai sus, nu sunt protopopii, nici preoții, nici dignitari înalți, ci lipsa unui Regulament, care iarăși nu din vîdă noastre ori a antecesorilor ne lipsește, ci din vina trecutului posomorit și mașter de care avu parte Biserica noastră neîncetat. Pentru urmările trecutului nu se pot trage la răspundere protopopii și preoții de acum și nici nu știu că o fi făcut cineva nici chiar „raportorul corespondinții” (sic!) care descrie, în Unirea nr. 42—1913. mersul unui sinod protopopesic din estan și a cărui scrisoare o răstălmăcesc revoltător de greșit „Reflexiile” unui „preot bătrîn” în nr. 46 crt. al Unirii.

„Un preot bătrîn” când vrea să combată ar trebui să cetiască întâi cu toată atențiunea, de câtă-i capabil, corespondința în care vrea să descopere că-s „atacați indirecte protopopii ca conducători și preoții ca membri sinodali”. Ca să se convingă și „un preot bătrîn” că pe a cui parte e adevărul l'rog să-și reamintească sinodul dela Aruncuta din 1910 sub presiunea căruia cred va recunoaște de necorecte elogiile sale aduse sinoadelor din tractul Cojocnei.

(v—u).

Pagini științifice.

NICOPOLE (1396—1877—1902.)

Cuvântare rostită în Academia Română de CAROL I. Regele României în ședința dela 21 Martie 1904.

(Continuare).

La 22/3 August înștiințez pe Marele Duce că, cu toate greutatea unei schimbări a liniei noastre de operație, o voiu muta, și că sunt gata a coopera cu trupele sale pentru luarea Plevnei, devenită o primejdie permanentă pentru armata imperială. Podul pentru trecerea Dunării va fi stabilit între Islaz și Corabia. Cer însă un răgaz de 8 zile pentru pregătiri și intrarea în acțiune.

La 23/4 August, Marele Duce îmi mulțamește că am pus divizia a patra la dispoziția sa, cerându-mi și pe a treia. Fiind informat că nici o acțiune serioasă nu va fi începută înainte de sosirea a șase divizii noue din Rusia, amân răspunsul meu.

La 4/16 August, Rușii insistă iarăși pentru ca divizia a treia să treacă Dunărea și pentru ca podul nostru să fie așezat nu la Corabia ci la Nicopole. Ambele aceste cereri nu sunt permise.

Corespondența între Marele Duce și mine urmează până la 13/25 August și are de obiect cooperarea trupelor române, a căror individualitate ceream să fie păstrat neapărat. Întâlnirea mea cu Marele Duce la Nicopole este întârziată din cauza neînțelegerii asupra mai multor chestiuni, pe cari doriam să le văd rezolvate mai înainte prin înscris.

La 10/22 August, Marele Duce îmi arată prin o telegramă din Gorni-Studen că situația trupelor sale la Șipca este serioasă și insistă ca armata română să grăbească trecerea Dunării. Fără întârziere răspund că podul dela Siliscioara, lângă Corabia, este aproape așezat și că trupele sunt concentrate acolo, gata să intre în Bulgaria.

La 12/24 August, regimentele al patrulea și al cincilea de călărași cu o baterie călăreață trec Dunărea la Nicopole. A doua zi Marele Duce îmi telegrafiază că Impăratul și el doresc a mă vedea cât mai neîntârziat și că mă așteaptă cu nerăbdare.

La 14/26 August, o parte din divizia a treia trece Dunărea la Corabia pe pontoane spre a ocupa linia Iskerului.

La 15/27 părăsesc Corabia și pornesc spre Turnu-Măgurele; la 16/28 seara sosesc la Gorni-Studen, în marele cartier imperial, unde sunt călduros primit de Impăratul Alexandru, care-mi oferă comandamentul superior asupra tuturor trupelor dimprejurul Plevnei. Divizia a patra română se afla deja acolo. Mulțumesc Impăratului de cinstea făcută Țării, iar la observațiile mele despre răspunderea unei așa grele însărcinări, el îmi răspunde: „Dumnezeu ne va ajuta”.

(Va urma)

Reviste.

România. Pacea, în sfârșit, s'a încheiat. Înțelepciunea regelui Carol, tactul și energia sfetnicului său *Maiorescu* au realizat într'o săptămână, ceea-ce Europa întreagă n'a putut realiza de luni întregi.

După ce au cedat delegații sârbi, cari au opus cea mai mare rezistență.

Înțelegerea verbală s'a făcut încă în 6, iar în ședința plenară din 7 a l. c. s'a redactat și s'a semnat protocolul definitiv privitor la noile granițe.

Regele Carol a fost anunțat de rezultatul favorabil; știrea s'a telegrafiat tuturor prefectilor

De încheiere s'a proclamat prelungirea fără termin a armistițiului, stabilindu-se o zonă neutră.

Tratatul nu va mai fi revizuit de puterile europene, căci singur Austria și-a manifestat dorința în acest senz; Europa se bucură de rezultatul obținut.

Azi, Sâmbătă delegații statelor balcanice sunt oaspeții regelui Carol, în Castelul „Peleş” din Sinaia.

Demobilizarea armatei române s'a început, încă înainte ca regele să fie iscălit actul demobilizării.

În teritoriul trecut în posesiunea României, armata va staționa

în mod stabil. La Dobrici va fi rezidența unei divizii din corpul 5 de armată, la Silistra regimentul 1 grăniceri și 10 roșiori, la Balcic o companie de marină și torpiloarele de mare.

Diverse.

Examen de maturitate. Spre orientare celor interesați, că examenul de maturitate în scris, se va începe la gimnaziul nostru din loc în 5 septembrie st. n., iar examenul oral se va ținea în 12 septembrie st. n. 1913.

Statificarea notarilor abandonată. Ziarele din Budapesta aduc știrea din izvor bine informat, că guvernul a abandonat proiectul fostului ministru prezident Ladislav Lukács privitor la statificarea notarilor (cercuali și comunali.) Arangarea leilor notariale inse, se va face printr'o lege specială mai târziu.

Punerea pietrei fundamentale la noua universitate din Debrin. Comisiunea însărcinată cu edificarea noii universități din Debrin a aprobat planul ei și totodată a decis, că punerea pietrii fundamentale va avea să se facă în 31 Octobrie a. c. Cu aceasta ocaziune solemnă sunt așteptați la Debrin: Ministrul instrucțiunii Jankovich, prin ministrul Tisza, apoi conții Héderváry, Zichy și baronul Ludovic Lang.

Mir, pe bulgărește înseamnă pace. Bulgarii au la Sofia și o gazetă cu titlul acesta. Dacă pe bulgărește *mir e pace*, pe românește vine, că bulgarului trebuie să-i tragi *la mir*, ca să se liniștească. Ceea-ce s'a și făcut! („Furnica“.)

Noua ridicare a contingentului de recruți. În ministerul de războiu austroungar se proiectează ridicarea contingentului de recruți cu 36—40 mii. Dintre acestia 20,000 la armata comună, 2000 la marină și câte 8 mii oameni la honvezimea austriacă și magiară. Trupelor dela graniță li se va da o deosebită atențiune pentru ași însuși o capabilitate de luptă întrun grad mai mare ca până acum, ca astfel în momente critice săși poată implini chemarea independent fără de a aștepta, ca în cazuri de noi complicații politice să-li se deie instrucțiuni deosebite.

Fanatismul sufragetelor engleze. Conducătoarea sufragetelor engleze Emilia Pankhuret fiind detinută, soațele ei de luptă într'o Duminică pe timpul serviciului divin au intrat în catedrala din Londra și au început a cânta pe o melodie cu totul deosebită de a cântărilor bisericesti aceasta rugăciune:

„Mântuește Doame pe Emilia Pankhuret, luminează-i căile ei și o eliberează pe dânsa. Indură-te Doamne Dumnezăule și ascultă rugăciunea noastră.”

Publicul din biserică revoltat la auzul acestei cântări, când sufragetele au voit să o înceapă din nou s'a năpustit asupra lor, cărțile de rugăciuni au început să sboare pe deasupra capetelor și după o învalmășală mare, sufragetele au fost scoase cu forța din biserică. Ca să nu se repeteze cazul și după prânz la vecernie, intrarea în biserică a fost păzită de un grup de jendarmi, dar la vecernie sufragetele nu s'au mai prezentat.

Suferințele unui mitropolit grec. Din București să anunță, că ieri a sosit acolo cu automobilul moștenitorului de tron Ferdinand mitropolitul grec Fotios. Fiind prins de bulgari în Doiran după ce l-au chinuit, a fost trimis în Sofia și arestat acolo. Înainte de a fi escortat din Sofia, la un moment binevenit metropolitul pe neobservate a scăpat din arest și fiind întâlnit de ostași români a fost dus înaintea moștenitorului de tron Ferdinand pe a cărui automobil a fost transportat la București. Ajuns aci s'a prezentat la prim-ministrul grec Venizelos și i-a spus toate suferințele îndurate și cât de tiran s'au purtat bulgarii față de el.

Legiunea lui Klapka. O foaie maghiară scrie că în 4 August a. c. s'au împlinit 47 ani, de când generalul Klapka în fruntea unei legiuni de 1500 pedestri și 150 călăreți maghiari a voit să pătrundă în Ungaria pentru înscenarea turburărilor, în contra armatei austriace ce bătea în retragere dinaintea armatei prusiace învingătoare la Königsraetz. Cancelarul de fier Bismarck avea cunoștință despre expediția lui Klapka și știa ce urma dacă legiunea lui Klapka ar călca pe pământul unguresc. După un rol de o zi, la porunca lui Bismarck, legiunea să disoalvă nemai având trebuință de ajutorul ei. Cancelarul a prevăzut, că răscoala ungurească ar însemna zdrobirea Habsburgilor, dar dorința lui nu a fost nimicirea Austriei ci numai umilirea ei, că apoi să o poată avea de aliată. În aceasta concepțiune a căzut legiunea lui Klapka. Din prilejul acestei aniversări, din parte-ne remarcăm entuziasmul și serviciile ce a voit să le presteze îndrăgneașul general ungar patriei sale și Tronului.

Sediul episcopiei gr. cat. magiare. Mai nou să anunță, că orașul Nyiregyháza a oferit guvernului pentru ca sediul episcopiei gr. cat. magiare să fie acolo 250 mii coroane și un intravilan în valoare de 30 mii coroane pe cari ar fi să se zidească seminarul. În același timp și comuna bisericască de acolo a oferit 180 mii coroane spre acest scop așa că orașul și comunitatea bisericască din Nyiregyháza împreună contribuie aproape 500 mii coroane. Prin acestea jertfe ar fi asigurat viitorul episcopului, a oficiilor gremiali, a tuturor membrilor capitulari și a seminarului teologic. Intre orașele rivale dornice de a avea sediul noii episcopii orașul Nyiregyháza ocupă locul prim și e luat în cea mai serioasă combinațiune.

Oficii de vamă noi în teritoriul ocupat. În noul teritor românesc s'au instalat până acum 4 vămi și o sucursală anume: la Siliștra, Turtucaia, Balcic, Dobrici și sucursala Caverna.

Cea mai lungă linie telefonică. Linia telefonică între Berlin și Londra e terminată, așa că probele făcute au dat rezultat multămitor, întru cât prima convorbire a succes deplin. Aceasta e cea mai lungă linie telefonică în toată lumea și care în săptămâna aceasta va fi predată folosului public.

Posta Redacțiunii.

Călătorul. Regretăm că n'am putut face loc raportului, ce ne-ați trimis despre serbările culturale morale, din prilejul sfințirii școalelor din Topa și Berind. Am primit raportul dv. la o lună și jumătate, după decursul acestor serbări. Nu mai era deci actual, mai ales în o vreme, când materialul ni se aglomerează așa de mult.

Partea Literară.

Despre viața curată.

Indreptar pentru tinerii culți.

de

ANTONIU SZUSZAI.

Trad. de

EMIL TATAR.

(Continuare).

Cred că mulți oameni, mai bucuroși s'ar ascunde în fundul pământului de rușine, decât să fie dați de gol în chipul acesta, înaintea lumii întregi.

Și lucru ce l-am spus chiar de loc nu-i de răs, fiindcă e adevărat. E lucru absolut sigur, că se întâmplă astfel de susceperi la clipită, despre fiecare om, despre toate lucrurile lui interne și externe. Un lucru trebuie să regretăm în toată afacerea, că adevărat cei mai mulți oameni așa trăiesc ca și când n'ar avea nici o cunoștință despre acest fapt prea important.

Dar mă vei întreba, cine, unde șede, și cu ce artă e în stare să facă aceste susceperi momentane? Acest artist mare, nu e altul decât însuși atotștiutorul Dumnezeu!

Dumnezeu e imens, e de față în tot locul. În El suntem, viețuim și ne mișcăm dupăcum zice apostolul. Și fiindcă El este de față în tot locul, urmează că toate le vede. Înțelegi? ~~Le vede~~ toate, prin urmare și dorința aceea a inimei, pe care n'ai da-o în vileag pentru toată lumea, și fapta aceea spurcată, pe care omul cu atâta grijă o ascunde sub vălul întunecului. Toate momentele din viața noastră, toate faptele bune și rele, toate neglijințele, toate cuvintele, cugetele și dorințele, se desemnează încontinuu ca și la cinematograf, dar nu pe hârtie ori sticlă, ci în mintea atotștiutoare alui Dumnezeu! Doamne! Ce icoane teribile vor ajunge în cartea aceasta scrisă „care toate le cuprinde“, din viața vreunui tinăr.

Unii oameni își conduc memorii despre pășaniile din viață. Dar câte lucruri de acela nu sunt, pe cari nu cutează să le aștearnă pre hârtie și apoi cât e de preocupat omul, când e vorba de sine însuși! În foarte multe cazuri autobiografia nu e altceva decât o sinamăgire, o adevărată poezie. Din carnetul ce-l poartă Dumnezeu despre viața ta, nimic nu va lipsi, fiindcă El toate le cunoaște și toate vor fi însemnate cu cea mai exactă punctualitate matematică. Sallustius ne spune, că bărbații de stat greci și belliduci pentru aceea sunt socotiți de oameni mari, fiindcă au scris despre ei istoriografi mari. Acum, câți oameni nu vor fi foarte mici, fiindcă le descrie viața atotștiutorul Dumnezeu?

Apoi când biografia noastră scrisă de Dumnezeu ar rămânea în vreun colț ascuns de bibliotecă nu ar fi mare năcaz. Dar lucrul stă cu totul altcum. Carnetul acesta are destinațiunea ca întreagă lumea să-l citească orecând. Sf. Scriptură zice; nimic nu e ascuns, ce se nu să descopere. Și oare când vor fi descoperirile aceste grozave? În

ziua mare a judecării. În ziua aceea fiecare om va putea ceti viața ta, ce se va arăta în Dumnezeu, ca într-o oglindă. Descoperirea aceasta va fi atât de grozavă, încât mulți de rușinea cea mare se vor adresa către munți zicând: coboriți-vă asupra noastră și ne ascundeți rușinea! Dar munții vor fi nelindurători și nu-i vor asculta. Astfel vor sta acolo goli, adevărat descoperiți înaintea tuturor oamenilor și ingerilor. Descrierea vieții fiecărui individ e o cerință indispensabilă pentru ordul moral. Fără de aceasta ar fi imposibilă judecata dreaptă, răsplata și pedeapsa adecuată faptelor individului.

Viața omului e trecătoare și se poate asemăna cu un părau de munte, ce curge cu repeziune la vale. Un val e alungat cu celebritate nebună de celalalt, în viață o clipă e urmată de cealaltă. Și dacă privim la anii trecuți 30-50-70, trecutul se pare ca un vis. Și totuși fiecare faptă cuget idee și cuvânt, e etern; e etern fiindcă e însemnat în mintea atotștiutoare a lui Dumnezeu, de unde nu se mai poate șterge prin nici o putere; e etern fiindcă are influință pentru soarta eternă a omului.

Fiindcă viața curată e așa zicând osia vieții morale, în jurul căreia gravitează întreagă moralitatea și fiindcă sensualismul e pericolul cel mai mare al tinerimii și al omeniei întregi din motivele aceste, am meditat mult, că oare care e scutul cel mai sigur al vieții curate și rezultatul meditațiunilor mele e: că scutul cel mai puternic e cugetul la atotștiutorul Dumnezeu, Dumnezeu mă vede, prin urmare nu pot săvârși înaintea ochilor lui nici o faptă ticăloasă. Putem zice, că din omul acela, pre care nu-l impresionează nici gândul acesta, a perit orice sentiment mai nobil.

Orice plantă, orice floare iubește lumina și căldura soarelui; în pivniță întunecoasă nu înflorește nici o floare! Crinul castității încă pofteste lumina acestui cuget: Dumnezeu e martor vieții mele, El îmi vede toate cugetele. Lumina atotștiinței dumnezeiești face să vieze viața curată. Initium sapientiae timor Domini. Inceputul înțelepciunii e frica Domnului. Dar cu același drept putem să zicem că, initium castae vitae est timor Domini, adevărat începutul și temelul vieții curate e frica Domnului. Frica Domnului e mijlocul cel mai potrivit, scutul cel mai sigur al virtuții. Foarte frumos exprimă adevărul acesta sf. Gregorie marele: Greutatea cu care apasă frica asupra omului se poate socoti de anghira inimei.

Va urma.

Meditații cu prilejul unei excursiuni pe Highes.

(Continuare și fine).

Dar' dacă ar sta omul să se cugete și să înșiruie în mintea lui toate lucrurile minunate vrednice de luare aminte, n'ar termina nici odată. E oare numai întâmplătoriu, că după afirmația lui Linné, vitele cornute mănca cam 276 ierburi și n'ating vre-o 218 din celea ce le stau la îndemână; că oia mănca vre-o 387 de soiuri și n'atinge vre-o 449 și lasă deoparte vre-o 126; calul vre-o 262 și n'atinge 212? Cine le-a instruit? Cine a învățat pe micile animale răpitoare ale pădurilor (dihorul, jderul, nevăstuica) să găurească și partea opusă a oului ce vreau

să soarbă, pentruca aerul să pătrundă în ou și să le înlesnească munca? Cine le-a învățat să atace șerpii veninoși cu toată grija și să le sdrobească mai întâiu capul, pe când față de cei neveninoși nu folosesc aceasta cautelă? Cine i-a învățat pe unii fluturi, ca la începutul verii să-și depună ouăle fără alta pe frunzele arborilor, pe când generația ce naște din aceste ouă, toamna nu se mai mulțumește cu atâta, ci ca și când ar ști, că frunza trebuie să cază, o țesă întreagă și o leagă cu codiță cu tot cât nu mai poate cădea? Cine a învățat vulpile la spiritul camaraderiei, ca unele să stărnească prada prin lătrat, pe când altele o pândesc anume în locul pe unde trebuie să treacă? Cine a învățat păsările să-și facă cuibul în forme așa de diferite și din material atât de divers? Cine a învățat șoarecii să taie sămburele de grăunțe ca să nu incolțească la iarnă? Cine a învățat insecta rynchites să taie așa de iscusit frunza de mesteacăn cât să rezolve exact problema foarte complicată a matematicii superioare de-a construi din evolventă evoluta sa? Cine a dresat moimele — ca să iau o pildă și de pe alte plaiuri — să formeze pentru devastarea livezilor un șir lung, să-și arunce fructele din mână în mână, pe când altele stau la pândă?

Intr'adevăr se revoltă omul când vede, că mai pot fi oameni, cari cu Bacon ziceau: „causarum finalium inquisitio sterilis est tanquam virgo Deo consecrata nihil parit!“

Dacă este ceva ce produce seau naște folos imens pentru om, este chiar observarea și constatarea în natură a armoniei, a ordinii, a legăturii care stăpânește pretutindenea. Acestea, mai ales, fac să te închini profund înaintea impozantei divine comedii, ce se desfășură cu atâta regularitate în cadrele imenze ale dimenziunilor spațiului și timpului! Acestea te conduc de mână ca cu sila spre ocârmitoriul lumii!

Iată! Și numai frunzele arborilor, po-doaba aleasă a pădurilor, în lipsa cărora nime nu s'ar simți îndemnat să hoinărească prin codrii, chiar și frunzele zic, au dat mult de gândit învățaților. Spre pildă phyllotaxia seau doctrina despre aranjarea frunzelor ne spune că cel mai comun și obicinuit raport la așezarea în spirală a frunzelor este raportul de $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{3}$, $\frac{2}{5}$, $\frac{2}{8}$, $\frac{5}{13}$, $\frac{8}{21}$, $\frac{13}{34}$ s. c. l. în care numărătorul indică numărul volutelor, până când atingi frunza perpendicular pe prima, iar numitorul indică numărul frunzelor atinse în acest drum spiral al volutelor. Dacă adaugem sumele celor doi numărători și numitori precedenți avem ca rezultat pururea fracțiunea următoare. Nu e fenomenul acesta minunat? Insuși Darwin scria botanistului american Graz prin anii 60 să-i dea deslușiri în această cauză, dacă vrea să-l scape de-o moarte chinuitoare. Atât de puțin era mulțumit cu pretextarea întâmplării oarbe, ca explicare deplină. Cu adevărat, că pretutindenea dăm de trăsăturile fermețătoare a celui *εὐ καὶ καλῶς*, care înalță sufletele și desfătează inimile!...

Dar' străbătând nițel și în lumea microcosmurilor, să întrebăm pe pseudo-învățații noștrii, dacă pot explica în chip mulțumitoriu și numai construcția celulei, cu nucleu, protoplasmă, membrană, centrosom, vrând să atribuie toate, cu tot prețul, numai și numai întâmplării oarbe, fatumului? De unde vine oare constatarea lui Balbiani, că vieța celulară nu stă nici exclusiv în pro-

toplasmă, nici exclusiv în nucleu, ci în legătura reciprocă ce există între ambele?; și că nici una, despărțită de cealaltă, nu e în stare să trăiască pentru sine? Cum ne explică dlor sporirea celulelor nu prin împărțire directă, ci prin împărțirea mult mai complicată indirectă, prin Karyokimeză, unde deosebim deosebitele stadii de profază, metafază, anafază, telofază, până când s'a săvârșit împărțirea? Deci dee-ne dlor, cari nu vreau să cunoască din fâpturi pe Făptuitorul, bună pace! Noi creștinii mai găgăuți, pururea zicevom cu psalmistul: „Laudă suflete al meu pe Domnul, și toate cele din lăuntrul meu numele cel sfânt al Lui...“

De când m'am adâncit nițel în studiile naturale orice excursie în mijlocul naturii pentru mine e o desfătare și de câte ori ies la larg mă simt înduișat. Știința îți înfățișează lumea într'o lumină superioară, cât e cu neputință să rămâi indiferent și rece. O simțiam aceasta cât de bine în tot eul meu și acuma, pentrucă nu cred să fie fost în trup fibră cât de mică, ce să nu fi fost atinsă de valul emoției ce-mi furnica prin toată ființa.

Reflexiile aceste frumoase mă ferme-cară așadară atât de mult, cât nu mă putui debarasa de ele o clipă măcar. Inzădar cercau să mă distreze peisagiile frumoase și perspectivele largi de-o scenerie feerică, ce mi-se deschideau pe „Bâtea Higheșului“, pe „Preluca“ etapele drumului meu lung spre Higheș. Toate inzădar! Nici chiar Higheșul însuș ce se înalță falnic în formă de prismă

uriașă din mijlocul clocotișului de munți semeți, și de pe culmea căruia dominam zarea, nici chiar el nu mă putu abate dela meditația, prin făgașurile adânci ale căreia îmi rătăcise mintea. Gândul îmi sbura chiar și de pe culmile acestui colos de munte la florile plâpânde ce-i acopereau coasta țepișă și mă întrebam mirat de ce are flora de munte culori așa de pronunțate? Iar răspunsul îl aflam numai decât în scrierile lui Kerner von Marilaun,* care ne spune, că corola atât de colorată a florilor acestora, este un feliu de firmă, un placat de reclamă în vederea insectelor iubitoare de miere: ca semn, că aci se vinde marfa lor predilectă; o haină elegantă de nuntă, o pețire cochetă sui generis a dragostii insectelor, ce p'aci se invârt mai rar. Insectele atrase de farmecul florilor, le sorb nectarul scump, dar' în schimbul ospitalității lor le dăruiesc cu polen fructificător. Ce minunat sunt întocmite toate! Oare au tainele naturii hotar?

Inzădar erau deci toate! De astădată mă țintuiseră frumșele mai ascunse ale naturii, legile sale adânci și alcătuirile sale înțelepte! Ne mai învrednicind împrejurările de atenția ce le-o dasem altă dată, mă întoarsei acasă cu sufletul elevat, mereu repetând în gând cuvintele: „Regem cui omnia vivunt venite adoremus“.

*) Pflanzenleben I 136 n.

Proprietar, editor: **Vasile Moldovan.**
Redactor responsabil: **Augustin Gruțița.**

LA RĂȘBOIU

500.000

de Români au ieșit în calea morții, iar la noi cu

500.000 Cor.

Îți iasă norocul cu trocul în cale la tragerea cea mai apropiată ce va fi
în 25 August a. c.

dacă îl aștepti și îi deschizi ușița ca să între, cumpărind cel puțin un loz dela Banca Hipotecară Ungară, care îl vinde de prezent pe

36 de rate lunare de câte 6'30 coroane.

Două lozuri împărechiate, adică unul dela Banca Hipotecară Ungară și unul dela Prima Cassă de Păstrare Pestană din Patrie, împreună cu: **9 Trageri anual** le vindem de prezent pe:

40 de rate lunare de câte 10 coroane.

Câștigurile principale: Cor. 1,000,000, — 500,000, — 400,000, — 300,000. — 2 de 200,000, — 2 de 100,000, — 2 de 75,000, — 50,000, — 10,000 etc. etc.

Nici un risic!

Tot lozul câștigă!

Tragerile se țin în fața unei comisiuni supravegiate din partea statului și sunt publice. Ele au loc la: 5 și 25 Feb., 25 Apr., 5 și 25 Iun., 25 Aug., 5 și 25 Oct. și 27 Dec. a fiecărui an. Cu ocaziunea tragerii din Decembrie se asortează câștigul cel mai mare de pe lume de:

Cor. 1,000.000

Lozurile acestea nu-și perd valoarea ca lozurile loteriei de stat, ci joacă în continuu până la finea tuturor tragerilor, astfel că un loz în caz de noroc se poate trage și de mai multe ori. Cel puțin odată însă trebuie să se tragă cu câștig fiecare loz.

După primirea ratei prime imediat extradăm cumpărătorului Lista legală de rate, care conține Seria, Numărul și Litera lozurilor cumpărate, iar după solvirea tuturor ratelor i-se vor extrada lozurile originale. Observăm la acest loc, că deja după achitarea ratei prime dreptul de joc și de câștig este exclusiv al cumpărătorului. Pentru asignarea ratelor următoare trimitem cumpărătorilor cecuri postale, cruțând astfel porto.

Vă recomandăm cu toată căldura a cumpăra cel puțin unul sau două din lozurile acestea, căci după terminarea războiului la tot cazul li-se va urca prețul repede și nu vom mai fi în stare a le putea vinde sub condițiuni așa de favorabile ca în prezent.

Nu lăsați norocul să Vă treacă pe sub nas, profitați de ocaziune și întindeți mâna după el, căci nu puteți ști din ce tufă sară ieșurile!... — Lozurile acestea sunt garantate și din partea visteriei statului, ele se primesc ca cauziune ori unde, se pot lombarda (zalogi) etc. cu un cuvânt sunt cele mi bune lozuri de pe suprafața pământului, concentrate fiind în ele toate calitățile necesare și dorite. — Adastând cu plăcere comenzile onoraților cetitori, semnăm,

47 2—3

cu deosebită stimă

Ústredná banka úc. spol. Budapest Váci-körút 31.

Onorate domnule!

Cunoscând multele lipsuri ale publicului românesc din provincie, am deschis în Budapesta un

Birou de informații

și agentură românească.

Dau orice informații în orice cauză ce se ține de Budapesta. Esoperez rezolvarea grabnică a diferitelor rugări făcute către oricare ministru, Curie ori alt oficiu. În cauze de licențe, de căsătorie și alte drepturi esoperez rezolvare în cel mai scurt timp posibil.

Prin mine se pot comanda pe credit în rate de 5—6 ani cu prețuri efitine oricare sistem de motoare de benzină, ori de oloiu brut ori de gaz. Tot felul de mașini de trăierat, tot felul de mori cu petri fine și motoare trainice, tot felul de automobile, pompe și ferestreie și alte rezvizite economice. Toate aceste vor fi garantate pe mai multă vreme și vor fi cumparate dela cele mai vestite fabrici, — deci din mână primă, — și nu dela agenturi jidovești. Zilnic primesc plângeri dela țărani români, cari cumpărând mașini dela agenți, au fost înșelați, căci neștiind țărani români ungurește, au iscălit contracte a căror conținut nu l-au cunoscut. Planul meu este ca să-i scutesc pe ai noștri de șarlataniile jidovilor și să-i scap de procese. — Il sfătuiesc

deci pe fieștecare român doritor să-și cumpere ceva să-mi scrie ca să merg eu la dânsul ori să vină dânsul la mine să ne înțelegem, — iară de agenți jidovi să se teamă ca de foc și să-i scoată afară din casele sale.

Esoperez dela băncile mari din Budapesta împrumuturi pe amortizare de 20—50 ani cu procente mici și mijlocesc vânzări și cumpărări de moșii și păduri mari.

Cumpăr grâu, cucuruz, ovăs, boi, oi și porci. Tot felul de poame și legume, — cu un cuvânt tot ce are Românul de vânzare.

Caut agenți români pentru părțile locuite de români.

Pentru serviciul meu îmi plătiți o taxă după invoială. Cu stimă:

L. Olariu

Budapest.

II. Margit Körut 11 1/2 2.

In Buda lângă podul Marghithid.

(34) 15—25

A eșit de sub tipar:

Regulament pentru organizarea învățământului în școlile primare din Arhidieceza gr.-cat. română.

Se află de vânzare la *Librăria Seminarială din Blaj*. Prețul 2 cor.

Dionisiu Popp.

tâmplar în Aiud—Nagyenyed, Vizutca Nr. 3 execută prompt, iettin și artistic toată speci de lucrări de măsurit și strugărie, precum uși, ferești, mobile pentru cași, mobilatură pentru școli și biserici, amvoane

Lucrările mele de brânză vedea în biserica greco-catolică

salim până

Pentru teatrale de a mai potrivită piesă e

O vișoara,

piesă populară în 3 acte de *Octavian Prie*. Umorul sănătos și motivele luate din vieța noastră ardelenescă o fac una dintre cele mai atrăgătoare opere teatrale. S'a predat pretutindenea cu mare succes. Se află de vânzare la *Librăria seminarială din Blaj* (Balázfalva) și costă 60 fil. plus 5 fil. porto.

Institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIU

Strada Cisnădiei 1—5.

Edificiile proprii.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termen fix, cu platire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apeducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1912	K.	5.456.645.67
Capitale asigurate pe viață achitate	„	5.458.689.43
Starea asigurativilor cu sfârșitul anului 1912	foc	133.667.241.—
	viață	11.740.710.—
Fonduri de întemeiere și de rezervă	cor.	2.603.400.—

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(13) 59—?

La expozițiunea milenară d'în Budapesta. dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopot și fabrica de scaune de fier pentru clopote a lui

Antoniou Novotny

în Timișoara-Fabric

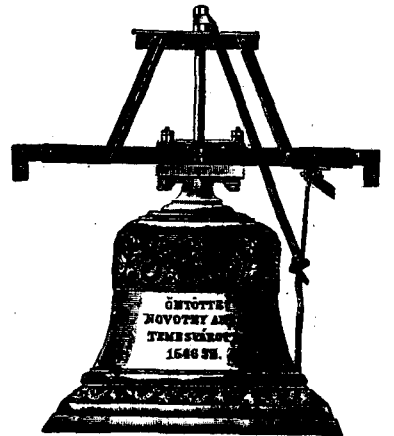
(43) 8—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajusturi de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 gk. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fier bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustarea de fier bătut — ca și spre turnarea de teacă de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.